

Doktor på riktigt

– unga läkares tankar om framtiden

Hur ska den nära vården se ut i framtiden och vad är viktigt för att attrahera en yngre generation specialister? Vilka satsningar krävs från politiken?

Frågorna diskuterades på ett välbesökt seminarium som arrangerades av Distriktsläkarföreningen i Almedalen.

Camilla Sandin Bergh, distriktsläkare och studierektor för ST-utbildningen i Göteborg, samt styrelseledamot i DLF med ansvar för utbildningsfrågor, var moderator och introducerade seminariet med en genomgång av den enkät som skickades ut till landets ST-läkare och yngre specialister i allmänmedicin förra hösten. Bakgrunden är den förväntade omställningen av vården där strukturella förändringar kommer att ske. Mycket är på gång. I början av juni kom det andra

delbetänkandet från Anna Nergårdhs utredning, ”God och nära vård – en primärvårdsreform”. I mars 2020 beräknas slutbetänkandet att överlämnas till regeringen.

– Om omställningen ska kunna genomföras och om resurser ska flyttas till den nära vården kommer det att behövas fler specialister i allmänmedicin. Problemet är dock att det saknas många specialister. Enkäten som Distriktsläkarföreningen skickade ut handlade om hur yngre läkare ser på framtiden och vad de anser är viktigt för att vi ska få en god, nära och patientsäker vård.

Resultat från undersökningen visar att många allmänläkare inte kan tänka sig att arbeta heltid. Under ST-utbildningen arbetar många heltid men så snart de blir färdiga specialister vill majoriteten arbeta deltid.

De främsta orsakerna är en hög arbetsbelastning med högt tempo och stress, samt svårigheter att kombinera arbete med ett fungerande familjeliv (resultaten beskrivs mer utförligt i Distriktsläkaren nummer 1-2018).

– Om alla klarade av att arbeta 100 procent skulle massor av resurser kunna tillföras primärvården, säger Camilla Sandin Bergh.

Ge medarbetare inflytande

En av de som var med och besvarade enkäten är Susanna Althini, nybliven specialist i allmänmedicin och verksam som distriktsläkare på Gotland. Det måste finnas en innovativ kultur på arbetsplatsen där det pågår kreativa processer, menar hon.

– Så är det inte i dag. Många är frustrerade och tyngda på grund av en ohållbar arbetsbelastning och bristande handledning. Allmänläkare orkar inte arbeta heltid och många är sjukskrivna. Det är lätt att hamna i otillräcklighetskänslor när man inte ges förutsättningar att vara doktor på riktigt.

Ett av många sätt att locka unga läkare till en vårdcentral är att tydligare definiera uppdraget och lyfta fram utvecklingsarbete som en central del i läkaruppdraget, menar hon. Det handlar också om att ge medarbetare förutsättningar, tid och möjligheter att i team utveckla verksamheten och nya arbetsätt.

– Det handlar också om att få vara med och exempelvis bestämma IT-lösningar och att få utrymme att tänka till. Det viktigaste för att rekrytera specialister till primärvården brukar jag sammanfatta med tre L: att mitt uppdrag är *lagom*, att jag får vara med och *leda* utvecklingen och att det är kul på jobbet, då kan vi *locka* nya yngre specialister. →

Camilla Sandin Bergh, distriktsläkare och moderator under seminariet Doktor på riktigt. Här tillsammans med Susanna Althini, nybliven specialist i allmänmedicin och verksam som distriktsläkare på Gotland.

Fler ST-tjänster

På seminariet medverkade även socialminister Annika Strandhäll. Hon välkomnade delbetänkandet från Anna Nergårdhs utredning.

– Jag är starkt besjälad av den här omställningen och de steg vi ska ta, och vi tittar nu som bäst på de exakta detaljerna i utredningens förslag.

Annika Strandhäll underströk att regeringen arbetar på flera fronter och att såväl politiker som tjänstemän är väl medvetna om den situation som råder i primärvården.

– Vi ser den akuta situationen. Det är extremt oroande att distriktsläkare inte kan arbeta heltid och att sjukskrivningarna ökar bland allmänläkare. Det är uppenbart att uppdraget behöver tydliggöras. Vi vill även se ett utökat samarbete över gränser.

När det gäller kompetensförsörjningsfrågan har regeringen gjort en satsning på 1 250 nya ST-tjänster med statlig finansiering.

– Vi har också lagt ett par uppdrag till Socialstyrelsen som ska bidra till en

god tillgång på specialistläkare med rätt kompetens.

Det handlar dels om att myndigheten ska upphandla fler SK-kurser och säkra tillgången på kursgivare, dels att göra en samlad kartläggning och bedömning av hälso- och sjukvårdens tillgång och långsiktiga behov av specialistläkare.

– Socialstyrelsen ska i samarbete med Läkarförbundet och Sveriges kommuner och landsting bland annat lämna förslag på hur dimensioneringen av ST-tjänster ska göras mer effektivt.

Anders Henriksson, i.e vice ordförande i SKL samt landstingsstyrelsens ordförande (S), Kalmar, medgav att utmaningarna är många, men samtidigt är det en spännande tid, menar han.

– Fokus är nu på utredningen ”God och nära vård”. Vi har också digitaliseringen och kraften den medför och vi ser möjligheter att kompetensväxla med taskshifting, det är en spännande framtidsbild.

Framtidens ledarskap, menade han, är en nyckelfråga i den omställning som ska ske.

– Det behöver inte nödvändigtvis vara en läkare, jag vill inte vara fyrkantig i den frågan. Men vi behöver satsa mer på ledarutbildningar så att vi får bra ledare i vården som kan styra och leda förändringsarbetet i verksamheterna.

Ersättningsmodeller utreds

Med på scenen var även Göran Stiernstedt, pappa till utredningen ”Effektiv vård” som är utgångspunkten för det arbete som nu pågår. Nu leder han en utredning som till en början döptes till ”*Ordning och reda i vården*” men som bytt namn till ”*Styrning för en mer jämlik vård*”.

– Primärvården har i nuläget inte resurser att vara första linjens vård. Uppdraget är dessutom splittrat och otydligt. Efter ”Effektiv vård” har jag mött en stor uppslutning och en tvärpolitisk enighet över blockgränser, vilket är både roligt och viktigt och jag upplever att det finns förutsättningar för en hållbar utveckling.

Hur ersättningsystem ska utvecklas för att stödja omställningen ville han inte gå in på, utredningsarbetet pågår för

fullt. Men han angav riktningen genom att säga:

– Enkäten som Distriktsläkarföreningen har gjort är viktig, och det som Susanna Althini pekade på, nämligen att det ska vara kul att gå till jobbet, det är ju själva nyckeln. I dag begränsas glädjen genom detaljerade och kontrollerande system som inte ser till patientens behov och som inskränker på frihetsgraden för de anställda.

Marina Tuutma, distriktsläkare i Karlstad och ordförande för DLF, skickade en vädjan till politikerna om att gemensamt ta ansvar för blocköverskridande överenskommelser och att välja bort pajkastning och kritik av varandras politik.

– Fokusera istället på vilka förändringar som krävs för att vi ska få en effektiv och fungerande hälso- och sjukvård. Kontinuitet är gravt undervärderat i alla våra hälsosystem. Det ses som en

bekvämlighet att patienter får träffa samma läkare. Studier på senare tid visar dock att patienter som har tillgång till sin doktor lever längre.

– Vi kan åstadkomma mycket mer än vad vi gör i dag om vi slipper springa som stressade getingar. Ingen blir nöjd,

varken patienterna eller de anställda. Arbetsglädjen går förlorad. Vi vill se ett listningstak och att resurserna dimensioneras och anpassas efter vårt uppdrag.

EVA NORDIN
Journalist

Annons